

Stockholms-Gillet

Gille-Tidender Årgång 14 Nummer 3 2009

.....

Spårvagn mitt i stan?

*Stockholms-Gillet*s Höstgille äger rum

den 27 oktober kl 17.30 på IVA, Grev Turegatan 16

Foto: Björn Sylvén

Kvällen inleds med ett **föredrag** i IVA:s stora konferenssal om de högaktuella planerna på nya spårvägslinjer i Stockholms innerstad och närförorter. Frilansskribenten och trafikkonsulten Björn Sylvén kommer att presentera erfarenheter från europeisk stadsbyggnad och de planer som nu håller på att genomföras på en modern spårväg i Stockholms innerstad. Det handlar om "Tvåspårväg Stockholm City", en fortsättning på Djurgårdslinjen från Norrmalmstorg mot Sergels Torg och Centralen,

och vidare mot Fridhemsplan och Lindhagensgatan.

En följande etapp skulle dra linjen från Strandvägen till den nya bebyggelsen i Värtahamnens område. Samtidigt pågår förlängning av tvärspårvägen från Alvik till Solna. Stockholm håller på att hämta in den stadsbyggnadsmässiga eftersläpning som uppstått under slutet av 90-talet och början av 00-talet. Björn Sylvén är känd som en av författarna av böckerna om staden som försvann, om det gamla Klara.

Efter föredraget kommer Stockholms-Gillet **stipendier** att överlämnas. Stipendierna, som delas ut årligen, skall stödja forskning om Stockholm ur olika aspekter. I år har stipendiesumman på 100 000 kronor fördelats bland fem stipendiater. Dessa kommer att ge korta presentationer av sina pågående projekt.

Höstgillesmåltiden kommer att intagas kl 19.30 i IVAs vackra bankettsal, där tidigare restaurang Tattersall låg.

Anmälan till middagen sker på sedvanligt sätt genom insättande av beloppet 370 kr per person på Stockholms-Gillet's plusgirokonto

1381-3. Anmälan ska ha inkommit till Gillet senast den 20 oktober. Glöm inte att ange namn på deltagarna i meddelandefältet, eftersom vissa banker inte visar avsändarens namn vid internetbetalning.

För eventuella frågor går det bra att kontakta Stockholms-Gillet's intendent Urban Schwalbe, tel 08-411 26 48 eller

Stockholms-Gillet's munsänk Kurt Hultgren, tel 0707-88 44 77

Spårväg – en historia med framtid?

Spårvagnar fanns i New York sedan 1852, efter ett kortlivat försök 1832, och i England sedan 1860. I Norden fick Köpenhamn en bana 1862 och Kristiania 1875. Stockholm kom alltså trea bland Nordens huvudstäder.

”Som ett snabbt och för allmänheten billigt fortskaffningsmedel ha spårvagnarna blifvit en oumbärlig faktor i det nutida stadslifvet och ha i hög grad främjat dettas utveckling. I socialt afseende ha de varit af betydelse särskildt genom att för arbetarklassen möjliggöra lämpliga bostäder på längre afstånd från arbetsplatserna.”

Nordisk Familjebok, uggleupplagan, bd 26, spalt 846

Stockholms spårvägsbolag bildades 1872 men kom aldrig i verksamhet. Stockholms nya spårvägsbolag bildades fyra år senare och öppnade trafik norr om Slussen 1877. Tio år senare öppnade Stockholms södra spårvägsaktiebolag trafik på söder. Strax efter sekelskiftet byttes de hästdragna vagnarna mot elektriska. En ångspårvagn hade använts sedan 1887 uppför bergen på söder, där det blev tungt för hästarna.

1908 övertog staden hälften av aktierna i det södra bolaget och åtta år senare i det norra. Snart samordnades trafiken inom ramen för AB Stockholms Spårvägar, SS. Under de följande femton åren infördes en rad bussbolag.

Från början av 1930-talet kontrollerade SS den kollektiva trafiken i Stockholm med spårväg, busslinjer och så småningom tunnelbana.

1967 ombildades bolaget till SL, AB Storstockholms lokaltrafik. I samband med övergången till högertrafik lades spårvägstrafiken i Stockholms innerstad ned. Den fanns kvar i ytterområden, som Nockebybanan, Lidingöbanan och Saltsjöbadsbanan.

Från 1980-talet och framåt har det på flera håll i världen varit en renässans för spårvagnen. I Stockholm återupptod innerstadstrafik på den s.k. museibanan från Norrmalmstorg till Djurgården. Tvärbanan mellan Sickla och Alvik har också tillkommit. Nu skall ett nästa steg diskuteras, Citytvärbanan. Det finns många argument:

- *Spårvagnar är en långsiktig trafikförsörjning som komplement till Citybanan och delar av den planerade linjen finns redan,*
- *spårvagnstrafik är miljövänlig, en spårvagn tar lika många resande som 3 bussar eller 170 bilar,*
- *spårvagnstrafik är relativt billig - 80 procent av nyttan och 20 procent av kostnaden jämfört med tunnelbana.*

Ett öppnare och mer långsiktigt Slussen

1935 såg Slussen dagens ljus. Tage William-Olssons fyrklöver, en konstnärligt utformad konstruktion för att fördela dåtidens och dagens trafikströmmar. Många menar att Slussen i sin nuvarande utformning är lika vacker som genial. Andra ser den som en betongkloss, vars innandömen mest rymmer avgaser. Fyrklövern har emellertid i snart 75 år i stort sett löst de problem den var satt att lösa. Hade det inte varit för att den långsamt men säkert vittrar sönder hade vi säkert kunnat fortsätta att leva med den.

Nu är det bestämt att Slussen skall byggas om. Olika förslag har tävlat mot varandra i uppfinningsrikedom. Det är slående vilken stor plats det nya komplexet är tänkt att ta i anspråk. Samtliga förslag bortser dock från flanörers vilja att kunna se den motsatta stranden. Slussen blir en skapelse i sig snarare än en smidig förbindelselänk mellan stadsdelarna.

Det vill säga samtliga förslag utom ett. Det s k. idéförslaget, som är utom tävlan, har i vårt tycke lyckats bäst med att vara både enkelt och effektivt. Det visar på en lösning på problemen för samtliga trafikslag med långsiktigt framtids- och miljöperspektiv. En sänkning av Södermalmstorg återger Södermalm lite av dess forna utseende. Tunnelbanan kan grävas ned och, vilket är

viktigare, det blir därefter möjligt att planera för att lägga den okänsliga och miljöförstörande Centralleden under jord.

Idéförslaget blir dyrare än övriga att genomföra. Det rör sig om ca två miljarder kronor mer. Detta vore väl investerade pengar. Merkostnaderna bör dessutom kunna finansieras genom en effektivisering, en bättre miljö och ett bättre kommersiellt utnyttjande av området omkring Slussen. Den största vinsten är att stadens skönhhet skulle bevaras och kunna bli än vackrare! Törs vi hoppas fortfarande att sista ordet ännu inte är sagt i denna högaktuella fråga?!

*Johan Tamm
Christian Bratt
Hans De Geer*

Foto: Infobild-Stadsbyggnadskontoret

Slussen, som den ser ut idag.

Följ Gillet i spåren!

Vi ser fram emot Höstgillet 27 oktober och hoppas att många kan komma till spårvagnsdiskussion och stipendieutdelning. Vi kan också ge besked om datum för Midvintergillet: det lutar åt ett Brommabesök den 25 februari.

F ö sker mycket i Stockholm. Staden växer och det byggs i alla riktningar. Som gillebröder och gillesysstrar är ni väl med och debatterar?

Med förundran ser vi planer på jätteskyskrapor, men kanske en passar vid Ropsten. Slussen bör förnyas, men två saker måste staden komma ihåg: För det första, håll platsen öppen och fyll

inte på med för många hus, för det andra se till att det förblir möjligt att gräva ner Centralleden, stadens värsta skamfläck.

Och så en annan föreslagen förnyelse: Lindgården vid Gröna Lund. Hur kan de lägga fram ett så okänsligt förslag! Vissa arkitekter tycks inte ta lärdom: Varumärket sandellsandberg får se upp – minns badhotellet i Riddarfjärden.

Christian Bratt

Stockholms-Gilletts ekonomi

Den ekonomiska nedgången har inte gått Stockholms-Gillet förbi, även om det varit en uppgång på aktier under det senaste halvåret. På sikt måste vi tänka oss en viss höjning av årsavgifterna.

Stockholms-Gillet måste fortsätta att förnya julmarknadsbodarna, som i många fall härstammar från 60-talet. Bodhyrorna höjs inför årets julmarknad. Dessa intäkter kan emellertid inte täcka våra investeringsbehov på sikt. Ständig översyn av julmarknadens kostnader är fortsatt nödvändig.

Stockholms-Gilletts stipendier tas för närvarande ur en särskild fond som på sin tid bildades av skattetekniska skäl. Den skall förbrukas, men för att vi därefter skall kunna fortsätta dela ut stipendier måste vi ha en god ekonomi.

Gilletts hemsida, epostadress och telefon

Vi ”flaggar” kontinuerligt för vår hemsida www.stortorgetsjulmarknad.com.

Vi håller den aktuell med medlemsinformation och upplysningar (nu närmast angående kommande julmarknad på Stortorget mm). Där finner Du också gamla nummer av Gille Tidender och reportage från våra föregående gillen.

Skicka gärna epost till stockholmshillet@telia.com eller ring Gillets kanslitelefon 08-411 26 48, som normalt är vidarekopplad till intendentens mobiltelefon. Om Du själv har en epostadress och mobiltelefon, så meddela gärna kansliet detta, eftersom det underlättar för oss.

Stortorgetts julmarknad 2009 invigs den 21 november!

Gilletts traditionsrika julmarknad är Stockholms äldsta och mest ansedda. Vi är verkligen på ”kartan” vad gäller platser värda att besöka. Bodinnehavarna har i många fall stått där i generationer. Deras urval är av hög kvalitet. Ofta är även besökarna återkommande år efter år. En intressant trend är, att antalet utländska turister har ökat markant.

Missa inte invigningen lördagen den 21 november kl 1300 på Stortorget. Invigningstalare är i år, med anledning av märkesåret 2009, Finlands ambassadör Alec Aalto.

Självklart stödjer vi Gillemedlemmar den och gör reklam för den bland familj, släkt och vänner. Gör det till en tradition själv att besöka julmarknaden!

Vi satsar på fortsatt ökad marknadsföring, och har just Du något att bidra med eller vill hjälpa till rent handgripligt vid bodetableringen, så är Du hjärtligt välkommen att kontakta kansliet.

Medlemsläget är fortsatt mycket gott!

Medlemsantalet ligger fortsatt kring c:a 470. Ett bra bevis för intresset för vårt Gille är, att det under 2009 har invalts 20 st.

Vid rådsmötet i september 2009 invaldes sju nya medlemmar:

Margaretha Enell, Inger Landgren, Birgitta Lübeck, Margareta Pripp-Wesström, Robert Reinius, Maj Ringström och Ulf Silfverberg.

Gillet hälsar de nya varmt välkomna och hoppas att de ska trivas i vår krets! Introduktion och högtidlig utdelning av gillebrev kommer att ske under höstgillet.

**Midvintergillet kommer
att äga rum den 25
februari 2010**